

הרפורמה בחיסכון הפנסיוני הביטים משפטיים ומיסויים

מאת: סרחיו דקל¹

1. מבוא

ביום 14.05.2012 פורסם תיקון 190² לפקודה מס הכנסה (נוסח חדש) התשכ"א-1961 (להלן: הפקודה) התיקון שנקרא גם "הטבות מס לקצבה" (להלן: תיקון מס' 190) מתייחס, לתיקוני חקיקה ושינוי סעיפים בפקודת מס הכנסה, הוראת שעה ובחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005³ (להלן חוק הגמל), שתוקן גם הוא (תיקון עקיף מס' 8).

במסגרת התיקון נקבעו:

- א. הרחבת מסגרת הטבות המס הניתנות בעת משיכת כספים באפיק החיסכון לקצבה בין היתר בצורה של הגדלת הפטור ושינוי אופן החישוב;
- ב. שינוי הגדרות כמו קצבה מוכרת, קצבה מזכה וקצבה;
- ג. הרחבת מנגנון פריסה הפרשי קצבה;
- ד. שינויים בטיפול להיוון קצבה;
- ה. קביעת נוסחת השילוב חדשה;
- ו. הוספת אפשרות השראת כספי הפיצויים הנזילים בקופת גמל על שם העמית ואו מוטב ולמשוך אותם בכל עת כסכום חד פעמי או לבחור להשאיר את הכספים בקופת גמל משלמת לקצבה ולקבל מהם קצבה;
- ז. נקבעו הוראות חדשות להתרת הוצאות לחברה מעטים בגין תשלומים לקופת גמל עבור החבר;
- ח. נקבעו הוראות חדשות והקלות בטיפול של קצבה שארים;
- ט. בוצעו תיקונים עיקריים בקשר למשיכת כספים מקופת גמל שלו כדין;
- י. הותאמו הוראות פקודת מס הכנסה להוראות חוק הפיקוח על קופת גמל, כניסוחו לאחר תיקון מס' 3 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופת גמל), התשס"ה-2005.

מאמר זה עוסק בשינויים שנקבעו על ידי המחוקק בתחום המס, שעוגנו במסגרת הרפורמה הנרחבת והמקיפה בתחום מיסוי פנסיוני אשר השלכותיהם על ציבור החוסכים במדינה, הינו רחב היקף באופן שמשפיע על חבות המס של כל אחד ואחת מאתנו. לפיכך קיימת חשיבות רבה בסקירת חלק מאותם השינויים המרכזיים שמחלל התיקון, כך שנוכל להיערך אליהם מבעוד מועד ולתכנן את צעדינו בהתאם.

¹ הכותב הוא ר"ח, חשבונאות (MA), יועץ מס, משפטן, מתמחה במחלקת יעוץ וחקיקה (כלכלית-פיסקאלית) משרד המשפטים ונציג ציבור בית הדין האזורי לירושלים. **האמור במאמר זה הינו על דעתו של המחבר בלבד ואינו מייצג עמדת או גורם רשמי כלשהו.**

² התקבל בכנסת ביום י' באייר התשע"ב (2 במאי 2012); הצעת החוק ודברי הסבר פורסמו בהצעות חוק הממשלה — 661, מיום ד' באדר התשע"ב (27 בפברואר 2012), (עמ' 38).

³ ס"ח התשס"ה, עמ' 889; התעש"א, עמ' 1135

המאמר מחולק באופן הבא :

החלק הראשון של המאמר יעסוק בהרחבת מנגנון פריסה הפרשי קצבה וקביעת סדר וטיפול אחיד לפטור לקצבה שאירים.

החלק השני יעסוק בתיקון הגדרות קצבה, קצבה מוכרת, קצבה מזכה, שינוי שיעור הפטור על הקצבה ומנגנון החדש לנוסח השילוב.

החלק השלישי, יעסוק בשינוי שבוצע בהיוון קצבה, טיפול בקצבה מוכרת של יחיד שנפטר והתרת תשלומים לקופת גמל של חברה מעטים עבור "חבר".

בחלק הרביעי, נעסוק בתיקוני עיקרים בקשר למשיכת כספים מקופת גמל שלא כדין ותיקוני חקיקה בסעיפים 3(ה4) וסעיף 125ג(ה) לפקודה מס הכנסה.

בחלק החמישי, נעסוק בתיקון עקיף מס' 8 לחוק "פיקוח שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה 2005" ותחילה, תחולה והוראות מעבר.

חלק ראשון: הרחבת מנגנון פריסה הפרשי קצבה וקביעת סדר וטיפול אחיד לפטור לקצבה שאירים.

2. הרחבת מנגנון הפריסה בסעיף 8(ג)(1) לפקודה

סעיף 8 לפקודה עניינו בחלוקת ההכנסה ליותר משנה אחד. שכיר המקבל משכורת ממוסה רק על בסיס מזומן בשנה שבו התקבל המזומן או הפרשי השכר. מכיוון שההפרש נובע משנים קודמות המנגנון הקבוע בסעיף קטן(ג)(1)⁴, מאפשר לשכיר לפרוס את הכנסה מהפרשי שכר אשר התקבלה בשנת מס אחת, כך שתיוחס לשנים שבהן נוצרו הפרשי השכר ולא יותר משש שנות מס המסתיימות בשנת המס שבה התקבלה ההכנסה.

באשר למקרה של "הפרשי קצבה" שקיבל שכיר בשנה השוטפת ומתייחסים לקצבה שלא שולמה בשנה שהנישום היה זכאי לה או שנקבעה לו זכאות רטרואקטיבית, אפשרות בחוק לפרוס הכנסה מ"הפרשי קצבה" לא הייתה קיימת. לפיכך תכליתו של הסעיף לאפשר יצירת הקבלה בין מועד הפקת ההכנסה למועד הטלת המס לא הייתה מתקיימת.

נבהיר את דיברנו בדוגמה :

יחיד התחיל לעבוד בשנת 2000, הוא התחיל להפריש לפוליסה ביטוח מנהלים לצורך אובדן כושר עבודה⁵ מחודש אוקטובר 2002, הוא נפגע בחודש דצמבר 2008. נערך בשנת מס 2011 הסכם פשרה עם חברת הביטוח לצורך תשלום ההפרשים.

במקרה כאמור נקבע מהם מרכיבי הסכם הניתנים לפריסה :

א- הסכום שנצבר מיום הפגיעה 2008 עד ליום קבלת הכסף (קרי **הפרשי קצבה** שונים קודמות) : אינם ניתנים לפריסה, אלא ממוסה בשנה שבה הוא קיבל את כל הסכום (בסיס מזומן).

ב- הסכומים שנצברו בגין השנים 2002-2008 : גם אלו אינם ניתנים לפריסה.

בהתחשב בטעון זה, שקל לאחרונה המחוקק את אפשרות לשנות את הסעיף ולקבוע כי חלוקת הכנסה לפי פסקה (1) כאמור תחול גם כאשר השכיר מקבל הפרשי קצבה, משמעותה של הוראה

⁴ להלן הסעיף : 8(ג)(1) הפרשי שכר-בשנים שלאליהן הם מתייחסים, אך לא יותר ממשש שנות מס המסתיימות בשנה שבה נתקבלו ;

⁵ קצבה אובדן כושר עבודה המשתלמת על פי ביטוח אבדן כושר עבודה כהכנסה מ"יגיעה אישית".

החדשה היא הקלה מאוד משמעותית שתאפשר לפורש, לפרוס את הפרשי קצבה אחורה תוך שימוש במנגנון הפריסה וליהנות משיעור מס נמוך יותר. **לבסוף המחוקק גם מצא לנכון** לבהיר ולהגדיר מהם סוגי הקצבאות⁶ שלגביהם תינתן ההקלה.

3. קביעת סדר וטיפול אחיד לפטור לקצבה שאירים

למען הסר ספק, הכנסה מקצבת שאירים, המוענקת לשאיריו כזכות להמשיך ולקבל קצבה גם לאחר מותו של הגמלאי, אשר משולמת על פי חוק, או על פי הסכם קיבוצי, ושלא מהמוסד לביטוח לאומי, ושלא ממשרד הביטחון - פטורה ממס הכנסה עד לתקרת "הקצבה המזכה"⁷. החלק של ההכנסה מקצבת השאירים, אשר עולה על תקרת "הקצבה המזכה", חייב מס בשיעור התחלתי של 10%.

אומנם סעיף 9(16) לפקודת מס הכנסה פוטר ממס קצבת שאירים המשתלמת על פי חוק או על פי הסכם קיבוצי, **אך ראוי לציין** שהפטור לפי סעיף זה אינו חל על קצבה המשתלמת בגין פצעי מלחמה, פגיעת איבה לפי סעיף 9(6), וכן לא על קצבת נכות, קצבה זקנה וקצבה שאירים עפ"י חוק הביטוח הלאומי (סעיף 6ג). **לפיכך** הפטור על –פי סעיף זה הוא על הקצבה כאמור, בסכום שאינו עולה על קצבה מזכה כהגדרתה בסעיף 9א לפקודה ובלבד שאם מגיע פטור ממס לפי סעיפים 9א או 9ב לפקודה, יינתן הפטור הגבוה מבין השניים. כיום, הפטור המוענק על קצבת שאירים מכוח סעיף 9א לפקודה נמוך מהפטור המוענק בסעיף 9(16) לפקודה.

נעזר בשימוש בטבלה לבדיקת הפרטים הבאים, על מנת להבדיל ולקבוע מהו הפטור המגיע על קצבת שאירים:

הגורם המשלם את הקצבה	בסיס תשלום הקצבה	סעיף שחל בפקודה מס הכנסה על הפטור
המעביד	הקצבה משתלמת מכוח חוק ומכוח הסכם קיבוצי	מגיע פטור לפי 9(16) או 9א, (הגבוהה מהשניים)
המעביד	הקצבה אינה משתלמת מכוח חוק ומכוח הסכם קיבוצי	מגיע פטור בסך 115 ₪ לחודש לכל שנת עבודה, אך לא יותר מ-35% מסכום הקצבה המזכה לפי 9א)
קופת גמל לקצבה	הקצבה משתלמת מכוח חוק ומכוח הסכם קיבוצי	מגיע פטור לפי 9(16) או 9א, (הגבוהה מהשניים)
קופת גמל לקצבה	הקצבה אינה משתלמת מכוח חוק ומכוח הסכם קיבוצי	מגיע פטור לפי 9א.

על פי נוסחו הנוכחי של הסעיף האמור, הפטור אינו חל בעת קבלת קצבת שאירים מקופת גמל לקצבה, וקצבה המשתלמת על פי ביטוח אובדן כושר עבודה⁸. המצב הקיים גרם לא רק לחוסר אחידות של מדיניות המס הרצויה, אלא בין היתר יצר מצב של הפליה ביו ציבור של אלמנות/אלמנים, בין שתי אלמנות, בין אם בעלה (ז"ל) של אחת מהן עבד במקום עבודה שהיה בו הסכם קיבוצי ואז היא הייתה זכאית לפטור על קצבה שאירים ובין אם לא היה הסכם קיבוצי והיא לא הייתה זכאית לפטור על קצבה שאירים.

בהמשך לאמור לעיל ועל מנת לתקן עיוות היסטורי מתמשך, הסדיר התיקון הוראות הנובעות מפטור על קצבת שאירים, במטרה להיטיב עם ציבור מקבלי קצבאות שאירים נקבע כי טיפול יינתן במסגרת סעיף 9(16) לפקודה בלבד. הסעיף כאמור מעניק פטור ממס עד לתקרת הקצבה

⁶ לעניין זה, "קצבה" - קצבה המשתלמת מכוח הסדר פנסיה תקציבית כהגדרתו בסעיף 9(16), וכן קצבה כאמור בפסקאות (2) עד (3א) להגדרה "הכנסה מיגיעה אישית" שבסעיף 1.

⁷ תקרת "הקצבה המזכה" בשנת המס 2012 98.280 ₪ לשנה.

⁸ כהגדרתו בפסקה (3א) להגדרה "הכנסה מיגיעה אישית" שבסעיף 1 לפקודה מס הכנסה.

המזכה (8.190 ש"ח לחודש) גם כאשר משולמות הקצבאות מקופת גמל לקצבה או על פי תוכנית ביטוח וכן באמצעות הסדר של פנסיה תקציבית⁹ כהגדרתו בתיקון שבוצע.

כאן המקום לציין הקלה נוספת, כאשר נקבע כי יינתן פטור ממס מלא ללא הגבלה על קצבת שאירים הנובעת מתשלומים פטורים¹⁰ (שלא נהנו מהטבות מס במועד ההפרשה).

במקביל לתיקון האמור בסעיף 9(ו) לפקודה, ובמטרה ליצור אחידות בטיפול הסוגיה, ביצע המחוקק בסעיפי 9א ו-9ב לפקודה התאמה, כך שאותם סעיפים לא יעסקו יותר בפטור ממס לקצבת שאירים.

הוספת הגדרת "שאירים"

עתה, עם תיקון 190 הוסיף המחוקק הגדרה אחידה למונח **"שאירים"**¹¹ באופן רחב, כך שרק שאירים המוגדרים בסעיף ייהנו מהטבות המס בקבלת הקצבה שאירים. להלן נוסח ההגדרה:

"קצבת שאירים" – קצבה המשולמת עקב פטירתו של אדם, לאחד מאלה:

- (1) בן זוגו של הנפטר בעת הפטירה, לרבות מי שהיה הידוע בציבור כבן זוגו של הנפטר;
- (2) ילדו של הנפטר, לרבות ילדו המאומץ, וכן ילדו של בן זוגו של הנפטר, ובלבד שטרם מלאו לו 21 שנים או שאין לו כושר להשתכר מעבודה או ממשלח יד;
- (3) הורה של הנפטר שכל פרנסתו על הנפטר ערב פטירתו, ואין לו כושר להשתכר מעבודה או ממשלח יד;

ניתן לציין שבמצב המשפטי לפני התיקון בני זוג לשעבר אינם מוגדרים כשאירים ומשום כך אינם זכאים לקצבה שאירים לאחר פטירתו של החוסך, בהקשר זה נציין כי במקרים רבים נקבע בהסכמי גירושין כי אם החוסך ילך לעולמו לפני בו זוגו, יהיה בן הזוג זכאי לקבל קצבה שאירים בגובה הקצבה אשר שולמה לו בחייו של החוסך, וזאת עד לפטירתו של בן הזוג. הסכמים אלה מנוגדים כאמור להוראות הסדרי הפנסיה¹².

חלק שני: תיקון הגדרות קצבה, קצבה מוכרת, קצבה מזכה, שינוי שיעור הפטור על הקצבה ומנגנון החדש לנוסח השילוב

4. תיקון הגדרות קצבה מוכרת - קצבה מזכה וקצבה

מסלול הפטור ממס "לקצבה מוכרת"¹³ חייבת לעמוד בשני מבחנים על מנת שהקצבה תיחשב כ"**מוכרת**" פטורה ממס להלן שני המבחנים¹⁴:

א. זהות התשלום: קצבה תוכל להיחשב כ"קצבה מזכה" אם היא משולמת ע"י קופת גמל לקצבה המנוהלת בידי חברה ביטוח, או המשולמת בידי קופת גמל לקצבה אחרת שהוקמה לאחר יום 1.1.1995.

⁹ "הסדר פנסיה תקציבית" – הסדר לפי דין או הסכם לרבות הסכם קיבוצי, שלפיו תשולם קצבה מדי חודש בחודשו באופן רציף, מקופת המעביד, לעובד שפרש מעבודתו, במשך כל ימי חייו, ולאחר מותו – לשאירו;

¹⁰ כהגדרתם בסעיף 9א לפקודה

¹¹ קימות הבדלים בהגדרות שאירים בקרנות הפנסיה השונות

¹² הצעת חוק לחלוקת חיסכון פנסיוני בין בני זוג שנפרדו, התשע"ב-2011

¹³ יובהר ש"קצבה מוכרת" היא החלק שמקורו בתשלומים שבעבר חויבו במס בעת תשלום המשכורת ובעת ההפרשה של המעביד לקופה, שכן הם היו מעל השיעורים והסכומים הקבועים בחוק, וכן בשל סכומים שהפקיד החוסך ולא היה זכאי לקבל בגינם ניכוי לפי סעיף 47 לפקודת מס הכנסה

¹⁴ קובץ הפרשנות לפקודה מס הכנסה (להלן: "חבק") - מדור מיסוי קופות גמל יג-29

ב. מקור התשלום חייב להיות באחד מאלה :

1. סכומים שנזקפו כהכנסת עבודה למקבל הקצבה בהתאם להוראות סעיף 3(ה)15 לפקודה

2. סכומים שהפקיד מקבל הקצבה לאותה קופת גמל לקצבה ואשר לא הייתה זכאות בגינם לניכוי לפי סעיף 47¹⁶ לפקודה.

3. הקצבה המוכרת כוללת "תשלומים פטורים" אלו בצירוף הרווחים שנצברו עליהם. ההגדרה בנוסחה לפני התיקון, גרם לחוסר בהירות ולפרשניות שונות, שניתנו להן על ידי גופים שונים במשק. כך לדוגמה - לא היה ברור אילו הכספים שהפקיד במקביל ממעבידו היחיד נחשבים כקצבה מוכרת. בנוסף, היחיד לא יכול היה להוכיח כי הכספים לא נהנו מהטבות המס המנועות בסעיף 45א¹⁷ פקודה.

המצב המתואר לעיל, הביא לתוצאה ברורה של אי יכולת לצבוע את ההפקדות הנחשבות לתשלומים פטורים, כמו כן הקצבה המוכרת הייתה חלק מהקצבה לצורך חישוב הפטור על הקצבה המזכה.

במסגרת תיקון 190, הגדיר המחוקק בסעיף 9א לפקודה המונח "**קצבה מוכרת**" כחלק מהקצבה המשולמת על ידי קופת גמל לקצבה שאינה קרן ותיקה הנובע מתשלומים פטורים¹⁸. לעניין זה מוגדרים התשלומים הפטורים ככוללים סכומים אלה :

כספי תגמולים ששולמו לקופת גמל לקצבה על ידי המעביד, ממשכורתו של העובד בשיעור העולה על 7.5% ממנו עם מגבלה שלא יותר מ-4 פעמים השכר הממוצע במשק וכן לאותם כספי תגמולים ששולמו לקופת גמל לקצבה על ידי העובד, בשיעור העולה על 7% ממשכורתו עם מגבלה של פעם 1 משכר הממוצע במשק, דהיינו נכון להיום כל שקל מעל 9.121 ₪ יהיה פטור ממס וזאת בניגוד לעמדת האוצר שביקש לקבוע כי הזכות לקבל קצבה מוכרת תינתן מ-4 פעמים השכר הממוצע במשק, בכך למעשה המחוקק הגדיל את פוטנציאל קצבה המוכרת הפטורה ממס.

ההגדרה כוללת גם כספים ממרכיב הפיצויים של עמיתים או של מוטבים שלאחר תהליך התחשבות מס עם פקיד השומה, הועברו לחשבון "חדש"¹⁹ וסכמים שהופקדו על די יחיד במעמד כ"עמית עצמאי", בלא תשלום מקביל מטעם מעבידו ובאשר המפקיד בשל הפקדתם לא היה זכאי להטבות מס לזיכוי לפי סעיף 45 לפקודה או ניכוי לפי סעיף 47 לפקודה.

ראוי לציין כי משמעות השינוי בנוסף להגדלת קצבה פטורה ממס, היא מניעת מיסוי כפול פעם אחד בעת הפרשה (ממוסה) של העובד לפנסיה ופעם שניה בעד קבלת הקצבה.

ואילו בכל הקשור להגדרה "קצבה מזכה"²⁰ קודם לרפורמה היא מוגדרת כדלקמן :

"אותו חלק מהקצבות או מסך כל הקצבות שמקבל אדם ושאינו עולה על 8.190 ₪ לחודש ; קצבה שחלק ממנה הוון- תבוא בחשבון לעניין זה קצבה שהייתה משתלמת אילולא ההיוון".

¹⁵ הסעיף עוסק בכל הקשור לתקרות השכר ותקרת ההפרשות לתגמולים.

¹⁶ הסעיף עוסק בניכוי מהכנסה חייבת בגין הפקדות גמל או בהפקדות לקצבה.

¹⁷ הסעיף עוסק בזיכוי ממס להפקדות בקופות גמל או לרכישת כיסוי ביטוחי מפני סיכון מוות.

¹⁸ כך שתכלול רק את אותו חלק מקצבה המשולמת על ידי קופת גמל לקצבה שאינה קרן ותיקה, הנובע מתשלומים פטורים.

¹⁹ כאמור בסעיף 23(א)(א2) או(ב2) לחוק הפיקוח על קופות גמל.

²⁰ חלק מהקצבה או מהקצבות שאתה מקבל ממעבידך לשעבר או מקופת גמל או מקרנות פנסיה או קצבה בשל אובדן כושר עבודה (המוגדר כהכנסה מיגיעה אישית) פטור ממס.

לאחר התיקון הוחלף ההגדרה אמורה כדלקמן :

"קצבה מזכה" – סך כל הקצבאות שמקבל אדם, למעט קצבה מוכרת; **ראשית יוער כי**, הועבר את הסכום התקרה הקבוע שהייתה בהגדרה "קצבה מזכה" להגדרה נפרדת "תקרה קצבה מזכה", כך ששיעור הפטור²¹, ייגזר מהסכום התקרה ולא מהסכום בפועל כפי שנעשתה לפני התיקון, הוראה זו נקבעה משיקולי יעילות בטיפול²².

יודגש כי האפשרות של בחירה במודל הזה של הפרדה בין קצבה מוכרת לבין הקצבה המזכה הוא הרצון של המחוקק לתת את כפל ההטבות המס ולעודד אנשים להגיע לקצבה.

לעניין הגדרה של "קצבה"²³ בסעיף 9(א) לפקודה בסופה יבוא" והכל למעט קצבת שאירים כהגדרתה בסעיף 9(16) הכוונת לאחר התיקון הייתה לגרוע מהגדרה את קצבת השאירים, וזאת בשל הטיפול הנפרד לקצבת שאירים שתיקן המחוקק בסעיף 9(16) לפקודה מס הכנסה²⁴.

5. שינוי חישוב שיעור הפטור והגדלתו ליחיד המקבל קצבה

קודם לרפורמה, אדם המקבל קצבה שמגיע לגיל פרישה היה זכאי לפטור בשיעור של 35% מהקצבה מזכה, בהתאם לסעיף 9א(ב) לפקודה (בשנת המס 2012 - קצבה חודשית שאינה עולה על 8.190 ₪ לחודש), המשמעות הייתה שבעלי קצבאות נמוכות מ-8.190 ₪ בחודש נהנו מהטבות המס באופן פחותות מאשר בעלי קצבאות גבוהות, חוסר אחידות זה אינו עולה בקנה אחד עם מדיניות מס רצויה לפיה יש להחיל סטנדרט מוסרי אחד. להלן דוגמה :

יחיד שקצבה חודשית שלו עמדה על 11.000 ₪, נהנה מהטבת המס של 2.866 ₪ לחודש. (חישוב הקלה ממס הניתנת כ 35% על סכום של 8.190 ₪ לחודש).

יחיד אחר, שהקצבה שלו עמדה על 5.000 ₪, זכה להטבה ממס של 1.750 ₪ לחודש (חישוב הקלה ממס הניתנת כ 35% על סכום של 5.000 ₪ לחודש).

כדי לייצר כלל מיסוי אחד בין מקבלי הקצבאות ולבטל חוסר האחידות הפנימי הקיימת, נקבע במסגרת הרפורמה כי הפטור ממס לקצבה לא יחושב יותר לפי שיעור מהקצבה מזכה בפועל אלא כסכום קבוע לכל החוסכים, מדובר בשינוי שוויוני שבה להטיב עם מקבלי הקצבאות הנמוכות. יתרה מזאת במסגרת הדוגמה הנ"ל, עתה אותו יחיד פנסיונר שקיבל קצבה נמוכה של 5.000 ₪, ייהנה מהפטור על מלוא הטבה על הקצבה בסך 2.866 ₪.

כמתואר לעיל, ולאור תיקון 3 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים שביטל החל משנת המס 2008 את האפשרות לחסוך בקופת גמל לתגמולים כדי לקבל סכום הוני (אשר היה פטור ממס בגיל פרישה), החליט המחוקק כפיצוי לביטול אפיק החיסכון ההוני במסגרת הרפורמה החדשה לקבע שינוי נוסף משמעותי - הגדלת סכום הפטור על הקצבה. השינוי נקבע בסעיף 9א(ז) לפקודה מס הכנסה, ויינתן באופן מדורג במשך 12 שנים וזאת עד לפטור בשיעור של 67% מתקרת קצבה מזכה.

²¹ הקבוע בסעיף 9א(ב) לפקודה.

²² ראה הסבר מפורט בסעיף מס' 5

²³ קצבה המשתלמת מאת מעביד, או המשתלמת מאת קופת גמל וכן קצבה המשתלמת על פי ביטוח מפני אובדן כושר עבודה, כהגדרתו בפסקה (3א) להגדרת "הכנסה מהיגיעה אישית" שבסעיף 1.

²⁴ ראה סעיף 3 במאמר "קביעת סדר וטיפול אחיד לפטור לקצבה שאירים"

להלן טבלה השינויים בהקלות המס על הקצבה בשנים הבאות :

שנים	שיעור מהפטור מקצבה המזכה	סכום הפטור לחודש על הקצבה
2015-2012	43.5%	₪3.563
2019-2016	49%	₪ 4.013
2024-2020	52%	₪ 4.259
2025 ואילך	67%	₪5.487

חשוב להדגיש במיוחד, כי ניצול מלוא הטבות המס תאפשר רק בשנת המס 2025, מפני שעד אז ציבור החוסכים שיוצאים לפרישה נהנים עדיין מהטבות המס שהייתה בעבר על מרכיב הוני בחיסכון הפנסיוני.

כאן המקום לציין שהמחוקק לא לקח בחשבון ששיעור על פטור לריבית מזכה,²⁵ ימשיך לעמוד על כ-35% מהקצבה המזכה, לעומת ההגדלה שחלה על שיעור הפטור לקצבה מזכה שאמור להגיע בשנת המס 2025 ל-67%.

6. תיקון מנגנון "נוסח השילוב"

באשר למנגנון החישוב הידוע כ"נוסח השילוב" הקבוע בסעיף 9(א2)(ג1) לפקודה בנוסחתו כיום מורכב ביותר, ולפיכך הוא יוצר חוסר ודאות בקרב נישומים, במקרים רבים יישום נוסח השילוב הקבוע בו אף מביא לתוצאות מס בלתי סבירות.

לאור הנסיבות הללו וכדי להגשים את תכלתו המחוקק, מוצע לקבוע מנגנון חישוב חילופי בהיר ופשוט יותר שיעניק יתרון מובהק לאותם מקרים של הותרת כספים שנחסכו כמענקי פרישה בקופת גמל עד לגיל הפרישה לצורך משיכתם כקצבה.

בחוק נקבעו הגדרות שונות כגון: "מכפיל ההמרה להון", "יתרה ההון הפטורה", "מענקים הפטורים", "מקדם"²⁷

כדי להבהיר את נוסח השילוב החדשה, נביא דוגמה להמחשה :

בשנת המס 2012 ימלאו לדוד 67 שנים, הוא צבר בקופת גמל לקצבה 2.5 מיליון שקלים חדשים, כספים אלה מאפשרים לו לקבל קצבה חודשית בסך 10.000 ₪ (בהתאם למקדם אישי שנקבעו בין דוד לחברה הביטוח הוא בשיעור של 250). דוד משך פיצויים במועד הפרישה מעבודתו בגיל 40 בסכום כולל של 120.000 ₪.

נתונים נוספים: מדד הידוע ביום המשיכה היה 90, מדד בחודש ינואר שבשנת הפרישה לקצבה הוא 150, מכפיל ההמרה להון 180 (או מכפיל אחר שקבע שא האוצר), סכום הפטור 5.500 ₪ אלמלא דוד משך פיצויים.

נציג את הפתרון בשלבים, להלן אופן החישוב:

שלב א'-חישוב המקדם

35%*תקרה קצבה המזכה*מכפיל המרה להון ומחולק בסכום המענק בהתאם לסעיף 9(א7) לפקודה כפול 32 שנות עבודה (מספר קבוע)

²⁵ "הריבית מזכה" מוגדרת כסכום הנמוך שבין הכנסת הריבית של בני הזוג לבין ההפרש בין הסכום הנקוב בהגדרת "קצבה מזכה" בסעיף 9א (98.280 ש"ח לשנה) לבין ההכנסה החייבת הגבוהה מבין הכנסת היחיד או בן זוגו.

²⁶ "נוסח השילוב" היא משלבת בין הפטור ממס על הקצבה לבין הפטור ממס על הפיצויים, כאשר בחירת פטור אחד בא על חשבון השני.

²⁷ ראה ההגדרות בנספח א'.

$$1.35 = 32 * 11.950 \text{ מחולק ב} 180 * 8.190 * 35\%$$

שלב ב' - חישוב המענקים הפטורים שהיו לדוד במהלך 32 שנות עבודתו

$200.000 = 90/150 * 120.000$ המענקים הפטורים כשהם צמודים למדד מהיום שבו התקבלו (90 עד יום 1 בינואר בשנה שבה חל גיל הזכאות (150), מוכפלים במקדם $270.000 = 135 * 200.000$

שלב ג' - חישוב יתרת ההון הפטור לפני הפחתת

$641.277 = 180 * 43.5\% * 8.190$ יתרת ההון הפטורה (הקצבה של דוד גובה מהתקרה המזכה, לכן לוקחים את התקרה של הקצבה המזכה) - יתרת ההון הפטורה פחות מסכום המענקים שנוצל $317.227 = 270.000 - 641.277$ חילוק יתרת ההון הפטורה במכפיל ההמרה $2.063 = 312.277/180$

שלב ד' - חישוב הפגיעה מהפטור על הקצבה המזכה

$1.500 = 2.063 - 3.563$ מהווה הסכום שניצל דוד מהשיעור הפטור על הקצבה המזכה. נשאר לנו לחשב את יתרת הפטור לניצול שנותר מהקצבה של דוד, $4.000 = 1.500 - 5.500$ זה סכום הפטור החדש שיותר לדוד (הגמלאי) מהקצבה שלו.

הסכום יעודכן בעתיד הן בשיעור עליית המדד בכל ה- 1 בינואר והן בהתאם להגדלת שיעור הפטור עד ל- 67% מתקרת הקצבה המזכה. בהתאם לדוגמה הנ"ל, את יתרת הפטור יהא ניתן להוון על פי כללי ההיוון.

להלן ניתוח והשלכות נוספות

(א) **לעניין** נוסח השילוב החדשה והבהירה, היא מביא בחשבון סכומים שיקבלו בעת פרישה בפטור ממס, כגון פיצוי פיטורין ובוחנת, בהתחשב בהם, האם תהיה זכאות לפטור על הקצבה המזכה (לא חלה על הקצבה המוכרת).

(ב) **יש רלוונטיות** לשימוש במקדם, מאחר שהמחוקק דרש להעניק יתרון מודגש לקצבה על פני סכום הונו, לכן המקדם חושב כך שמי שהיה מושך פיצוי פטורים ומנצל את מלוא הפטור הניתן עפ"י סעיף 9(א) לפקודה²⁸ בגין 32 שנות עבודה, היה מפחית את מלוא הפטור הנובע מ-35% מתקרת הקצבה המזכה. לפיכך כל שקל מהמענק שיימשך בפטור כשהוא מוכפל במקדם, יפחית את הפטור לקצבה וכן את הפטור הניתן להיוון קצבה.

(ג) **נוסח השילוב החדשה** שנקבע, מבטיחה בין השאר שבכל מקרה יינתן על קצבה המזכה פטור בגובה ההפרש בין השיעורים החדשים לפטור כאמור לבין 35%, דהיינו כבר בשנת המס 2012 הגדלת הפטור תהיה ל-43.5%.

(ד) **באשר** למענקים הפטורים שיופחתו הם המענקים שקיבל יחיד בפטור ממס בעד 32 שנות לכל היותר שקדמו לגיל הזכאות (במקרה של דוד, 67 שנים), לצורך חישוב הפטור שלו, יובאו בחשבון את המענקים שהוא קיבל עבור 32 שנות עבודה אחרונות.

(ה) **יובהר**, כי באשר למענקים הפטורים שמשך נכה שחלה חלה עליו פסקה (2) להגדרה "גיל פרישה"²⁹ כנוסחה בסעיף 9(א) לפקודה, לא יובאו בחשבון לצורך נוסחת השילוב ולא יפגעו בפטור של הנכה לקצבה.

²⁸ הסעיף פוטר ממס מענק עקב פרישה, שמקבל עובד (סכום הפטור ממס בגין שנת המס 2012 11.950 ₪ לכל שנת עבודה).

²⁹ היא פרישה מוקדמת בשל נכות יציבה בדרגה של 75% או יותר שנקבע על פי אחד החוקים המפורטים בסעיף 9(5)(א) או על פי התקנה מכוח סעיף 9(5)(ב).

רצוי לציין שבמסגרת התיקון, נלקח בחשבון גם חישוב השנים בטיפול האוכלוסייה מיוחדת שבהתאם לחוק, מועד גיל הפרישה שלהם נדחה.

להלן טבלה המציג את הנושא :

סוג האוכלוסייה	גיל פרישה	מקור חוקי
שופטים	70	חוק גיל פרישה
נבחרי ציבור חבר הכנסת, ראשי ערים, שרים, ראש הממשלה ונשיא המדינה	יש מקרים של מעל גיל 70	חוק הגמלאות
הורים שקולים של חלל צה"ל	70	חוק משפחות החיילים במערכה(תגמולים ושיקום) והתאמתו לחוק גיל פרישה

למותר לציין שאוכלוסיית נשים מופלות כאן לטובה מאחר שאצלן לוקחים בחשבון רק 29 שנות מענק פטור עד גיל הפרישה, לעומת אוכלוסיית גברים שלוקחים בחשבון 32 שנות מענק פטור.

לפיכך נקבע באותו עניין כי באשר למענק הנוסף לקצבה,³⁰ שיקבלו אנשי כוחות הביטחון כשאמור לעיל, מכוח החוקים הייחודיים שחלים עליהם, לא הובא בחשבון בנוסח השילוב, וזאת כדי למנוע מצב שהיה בו משום פגיעה בהטבה המיוחדת שהיו זכאים לה אנשי מערכת הביטחון.³¹

חלק שלישי: שינויים בהיוון קצבה, טיפול בקצבה מוכרת של יחיד שנפטר והתרת תשלומים לקופת גמל של חברה מעטים עבור "חבר".

7. עיקרי השינויים שבוצעו לגבי היוון הקצבה

סעיף 9(א)(ה) לפקודה מעניק פטור ממס בגין סכום המתקבל עקב היוון קצבה³² פטורה ממס עד 35% הקצבה בפועל. מכאן, שסכום המתקבל עקב היוון קצבה חייבת, חייב במס. יחיד הזכאי לקצבה חודשית רשאי להוון לכל החיים עד עשרים וחמישה אחוזים מקצבתו בכפוף לתנאים מסוימים ולתקנות. במילים אחרות, היוון קצבה היא משיכה בסכום חד פעמי של חלק מהקצבה הצפויה, המאפשר לפורש לקבל מענק חד פעמי על חשבון הקטנת קצבה החודשית. לפיכך במשך תקופת היוון, יקבל הפורש תשלום קצבה חודשית מופחתת בשיעור היוון, בתום תקופת ההיוון תשולם מלוא הקצבה שהיה זכאי לה לפני תקופת היוון.³³

בעקבות תיקון מס' 163 לפקודה³⁴, נקבעו ההסדרים חדשים למשיכת כספים מקופת גמל בידי עמית בקופת גמל שאינה קרן ותיקה תיעשה בדרך של היוון חלק מהקצבה כדלקמן :

בפנסיה תקציבית - ניתן יהיה להוון רק 25% מהקצבה ולתקופה של עד 6 שנים.

בתוכניות פנסיה "חדשות" ובקופות קצבה בחברות ביטוח ניתן יהיה להוון :

אם הקצבה פחות מקצבת המזערי³⁵ (צמוד למדד), ניתן יהיה להוון רק 25% מהקצבה ולתקופה של עד 5 שנים.(בהתאם לשיטת היוון שנקבע בתקנון הקופה)

³⁰ מענקי הפרישה של פורשי מערכת הביטחון המגיעים עד 100.000 ₪

³¹ המונחת - מערכת הביטחון : צבע הקבע, המשטרה, השב"ס ושירותי הביטחון למיניהם.

³² בג"ץ 4157/98 היוון קצבה פירושו הפיכת סכומי-כסף האמורים להשתלם לעתיד-לבוא – דרך כלל : במשך תקופה ארוכת שנים לסכום חד פעמי המשתלם מראש.

³³ בוצע היוון, לא ניתן לביטול

³⁴ תיקון מס' 163 לפקודת מ"ה –תחולה : 1.08.2008

³⁵ נכון לדצמבר 2011- סכום הקצבה המזערית עומד על 4,273 ₪

אם הקצבה מעל 4.273 ש"ח ניתן יהיה להוון את כל יתרת הקצבה שמעבר לכך ולתקופה שתשקף את תוחלת החיים מגיל פרישה.

בהשלמת לשינויים הרבים במסגרת הרפורמה המקיפה שלפיהם, הוגדלו בהדרגה שיעורי הפטור על הקצבה, ניתן פטור מלא בגין קצבה המוכרת, ניתן לכלל הנישומים פטור אחיד ממס על הקצבה בסכום המהווה שיעור מסכום קבוע של הקצבה. על מנת לבצע התאמת הוראות הפקודה לחוק הפיקוח על קופות הגמל, שלפיו ניתן להוון כל סכום המצוי בקופת הגמל, מעבר לקצבה המזערית, נקבע כי הסדר קבלת הפטור בעת היוון קצבה יותאם להסדר החדש לפטור מקצבה, כדלקמן:

א- **הפטור ממס** בהיוון קצבה פטורה ממס יהיה אחיד (הפעלת עיקרון האחידות במיסוי פנסיוני פרסונלי) אשר נועד להגשים אינטרס של שיוון בין יחידים ללא קשר לגובה הקצבה.

ב- **כדי** למנוע מצב של כפל פטור ממס על אותה קצבה, יחיד שהיוון קצבה מזכה פטורה ממס יופחת מהשיעור הפטור ממס של הקצבה, השיעור הפטור ממס שהיוון.

ג- **יינתן** לכלל היחידים פטור מלא בגין הקצבה המוכרת, לרבות בגין הרווחים שנצברו בגינם, רק בתנאי שהכספים יימשכו כקצבה, זאת כדי למנוע שימוש לרעה באפיק השקעות של קופות הגמל על ידי בעלי הון, במטרה של הימנעות תשלום המס, אשר היה משולם עליהם באפיקי השקעה אחרים.

ד- **במטרה** לעודד יחידים להשקיע כספים בקופות הגמל לקצבה בלא חשש מכפל מס במקרה של משיכת הונית, נקבע כי על סכום שהתקבל עקב היוון קצבה מוכרת וזאת בהגיע העמית לגיל 60 לא יוטל מס בהתאם לשיעורי המס הרגילים הקבועים בסעיף 121 לפקודה, אלא בשיעור של 15% על מרכיב הקרן והרווח.

עוד נקבע בתיקון, כי תנאי לקבלת פטור על היוון כאמור, היא הגשת בקשה לפקיד השומה לא יאוחר מ-90 ימים לאחר שהיחיד פנה לראשונה למשרדי פקיד השומה לבקש פטור על הקצבה המזכה או להוון את הפטור על הקצבה כאמור.

כדי לחשב את סכום הקצבה לאחר שנמשך סכום מהוון בפטור, ולשם העילות, נקבע מנגנון הפגיעה בפטור על הקצבה אשר באמצעותו ניתן לחשב סכום המס שנקבע לעניין זה בסעיף הני"ל³⁶.

השלכות היוון על קצבותיהם של אנשי כוחות הביטחון

יחיד עם זאת כדי למנוע פגיעה בפטור על היוון קצבה בגיל צעיר יותר הנתונה לאנשי כוחות הביטחון, נקבע באמצעות הוראות מעבר כי כהוראות הסעיף לא יחולו אלא אם כן היוון הוא של קצבה המגיעה לאחר גיל הזכאות.

8. במסגרת הרפורמה הוספה בסעיף 9א(ו) לפקודה

לעניינו, הסעיף מטפל ביחיד שנפטר לאחר שמלאו לו 75 שנים וטרם החל לקבל קצבה מוכרת, יראו אותו כמי שהיוון את הקצבה המוכרת ערב פטירתו ויחולו על היוון כאמור הוראות סעיף 9א(ה) לפקודה.

עוד קבע המחוקק באשר לתשלומים הפטורים שהיו בקופת הגמל של היחיד בעת שנפטר, וכן ריבית ורווחים הנובעים מהם, שהועברו לקופת גמל משלמת לקצבה של מוטב³⁷ לשם משיכתם כקצבה מוכרת, יהיו פטורים ממס אם נמשכו כקצבה, ואולם אם ביקש המוטב להוונם, לא תחול ההוראה של סעיף האמור אלא יחולו על ההיוון הוראות סעיף 9א(ה) לפקודה.

³⁶ ראה הסעיף המתוקן בנספח א'.

³⁷ כהגדרתו בחוק הפיקוח על קופות גמל.

יובהר כי באשר לעניין זה יראו כתשלומים פטורים רק את התשלומים הפטורים של המוריש בעת הפטירה, קרי - בגין הריבית והרווחים שנצברו על תשלומים פטורים אלה לא יחול פטור ממס³⁸.

באשר ליחיד שנפטר לאחר שהתחיל לקבל קצבה מוכרת מקופת גמל לקצבה והובטח לו מספר מזערי של תשלומי קצבה³⁹ שישולם לו, ולאחר פטירתו – למוטביו, יראו ביתר התשלומים המשולמים למוטביו כקצבה או כקצבת שאירים, לפי העניין. ואולם אם ביקש המוטב להוון את יתרת התשלומים יחולו על ההיוון הוראות סעיף 9(א)(ה) לפקודה.

על אף האמור לעיל, אם יבקשו מוטביו לבצע עברת כספים על שמם לחשבון חדש במטרה לקבל קצבה מוכרת, נשאלת השאלה מה דינם של הכספים אלה? המחוקק בחר לנקוט בגישה מקלה ולהעניק להם פטור ממס לרבות מרכיב הרווחים. (מפני שבמשיכת הכספים כקצבה, ממש היורש את כוונה המקורי של עידוד החיסכון הקצבתי).

בהמשך לאמור לעיל, מאחר ומדובר בחקיקה מטיבה, הרי החיוב במס יעשה משני מרכיבים: חישוב מרכיב ראשון, כולל הרווחים שצברו עד מועד הפטירה, עליהם יוטל מס בשיעור של 15% ואולם חישוב מרכיב השני, כולל הרווחים שצברו מיום הפטירה ועד יום ההיוון, עליהם יוטל מס מהרווח הראלי בשיעור של 25%.

יצוין כי, במקרה שבו הנפטר כבר החל לקבל מספר מזערי של תשלומי קצבה רשאים המוטבים להמשיך ולקבל קצבה, בדרך של כקצבת שאירים. אז ניתנת להם האופציה לבחור לבצע היוון הליך כרוך בתשלום מס בשיעור 15%⁴⁰.

9. המהפכה בגין התשלומים לקופת גמל שתשלם חברה מעטים עבור "חבר בעל שליטה"

סעיף 32(9) לפקודה מס הכנסה דן בסוגיות של אי התרת מלאו התשלומים ששילמה חברה, כמוגדר להלן, לחבר בעל שליטה בה, כמענקי פרישה ומוות. וכן בהגבלת ניכוי הוצאות שהוציא חברה כאמור לקופת גמל בשל בעל-שליטה כאמור.

הגדרה "חברה" לעניין סעיף 32(9) לפקודה - חברה כמשמעותה בסעיף 76(ב) לפקודה קרי: חברה שהיא בשליטתם של חמישה בני-אדם לכל היותר. שליטה לעניין זה, בין במישרין בין בעקיפין. הוראות הסעיף חלות גם על "חברת-מעטים" כהגדרתה בסעיף 76(א)⁴¹ וגם על חברה שיש לציבור עניין ממש בה, כגון חברה הנסירות בבורסה, ובלבד שהיא בשליטתם של חמישה בני-אדם לכל היותר.

נקודה נוספת הראויה להתייחסות מבחינת דיני עבודה, היא שבעל שליטה בחברה מעטים הינו שכיר, שבינו לבין החברה שבשליטתו מתקיים יחס עובד- מעביד לכם עולה כי חובת החברה כלפינו זהה לחבות החברה כלפי כל עובד שכיר אחר בחברה.]

קדם לרפורמה ובהתאם לתכלית ההוראות הפקודה, מניע ניצול לרעה של תשלומי החברה בעד חברה על ידי שימוש לא הוגן של מנגנון הפרשות מלכותיות לקופות גמל למטרות שונות, וניצול הטבות המס בדרך של התרת ניכויים מהכנסת החייבת או באמצעות ניצול הטבות המס בעד משיכת כספים מהקופות, הגבילה פקודת מס הכנסה את ההפרשות הסוציאליות.

בהתחשב בשינויים תכופים ורבים שחלו במהלך השנים האחרונות בתחום קופת הגמל ופרט בהוראות הפקודה, הן במישור כללי המיסוי הנוגעים להפקדת ומשיכת כספים מקופת גמל שלא על דרך של קצבה, אשר הביא לתוצאה של הקטנת החשש מהתנהלות לא ראויה ומנקיטת הליכים

³⁸ באופן עקרוני הצורך בקביעת מנגנון מס, הוא מניעת שימוש בכספים שיועדו לקצבה המוכרת כתכנית הורשה פטורה ממס העוקפת את המס המוטל על שוק ההון.

³⁹ במצב בו נשארו מס' תשלומי מינימום ביתרת הקופה של הנפטר.

⁴⁰ המס יוטל על "מרכיב הרווח היחסי".

⁴¹ עמ"ה 63/ 67 מען אגודה שיתופית מיסודם של חיילים משוחררים בע"מ נ' פ"ש, פד"א 175.

מטעם הנישומים שכל מטרתם הייתה הפחתת ממס בלתי נאותה, ומסיבות פנסיוניות שאין כל סיבה שבעל השליטה והחברה לא ידאגו לעתידו של "החבר" גם עם ההוצאה אינה מוכרת לחברה וזאת מטעמים שגם על בעל שליטה לדאוג לעתידו הפנסיוני, דרש המחוקק שבמסגרת סעיף זה לבצע תיקון באופן מהותי ונרחב בהתרת הוצאות לחברה מעטים בגין הפרשה למרכיב תגמולים בקופת גמל לקצבה עבור חברים בעלי שליטה באופן מלא ובכפוף לשיעורים הקבועים בסעיף 17(5) לפקודה⁴². בדומה להכרת הוצאות עבור שכירים רגילים כלומר הפקדות בשיעור של 7.5% ממשכורתו של עובד עד תקרה של ארבע פעמים השכר הממוצע במשק, דהיינו כ-2.585 ₪ לחודש.

בהמשך לאמור לעיל, בוצע גם הגבלת הוצאותיה של חברת מעטים בגין הענקת קצבה למי שהיה עובד בחברה וכן בעל השליטה בה או לקרובו⁴³ לפיכך במרקים כאמור הגבלת הקצבנה המשולמת חישובה תעשה בדומה להסדר הפנסיה תקציבית שהיה נקבע בשוק חופשי אשר שאין בו יחסים מיוחדים. **כאן המקום לציין** שלא נלקח בחשבון להצמיד את המשכורות של בעל שליטה ששולמו במהלך כל שנת עבודתו.

כמו כן, החשש כי מצב של אי-הגבלות סכומי הפקדות למרכיב פיצויים ולמרכיב קרן השתלמות, ינוצלו לרעה על ידי הפקדת כספים רבים לקופות גמל למטרות אלו בהתאם להיקף הכנסות או במסגרת של הפסדי חברה בשנה מסוימת עודנו קיים, ולאור השינויים בתכנוני המס לחברים בעלי שליטה בחברה מעטים שיצר תיקון מס' לחוק פיקוח על קופות הגמל, הוחלט להותיר על כנה המגבלות הקיימות לעניין תקרת ההפקדות למרכיב הפיצויים⁴⁴ ולעניין התרת הניכוי ששולמו החברה בגין קרן השתלמות של החבר⁴⁵.

ראוי לציין שבגופו של העניין ישיג, המחוקק את מטרתו מאחר בנוצר איזון בין התכלית הפיסקאלית לתכלית הסוציאלית של סעיף בחוק.

חלק רביעי: תיקוני עיקרים בקשר למשיכת כספים מקופת גמל שלא כדין ותיקוני חקיקה בסעיפים 3(4) וסעיף 125(ה) לפקודה מס הכנסה.

10. תיקון סעיף 87 לפקודה

כלל, סעיף 87 לפקודה דן בהענקת סמכות לשר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, לקבוע כללים בדבר חיוב במס, החייב בו ושיעוריו, בעת משיכה "שלא כדין" של כספים מקופת גמל.

בנוסחתו הנוכחי הסעיף⁴⁶ **נועד** למנוע מצב של ניצול לרעה של מנגנוני ההטבות שהיו קיימים טרם חקיקתו של חוק הפיקוח על קופות גמל אשר אפשר למעשה מעברי בין מסלולי החיכוך השונים, כך שיה ניתן ליהנות הן מהטבות המס הניתנות להפקדות בקופת הגמל לקצבה והן מהטבות המס שניתנו בעת משיכת החסכונות מקופת הגמל לתגמולים.

בסעיף נקבע, כי משיכה חד פעמית של כספים מקופת גמל לקצבה, לרבות על דרך של היוון כספים הצבורים בקופת גמל לקצבה, תיחשב למשיכה "שלא כדין" לעניין זה, וזאת למעט סכומים הפטורים לפי סעיף 9א לפקודה ולמעט מקרים מיוחדים המפורטים בסעיף עצמו או בתקנות.

⁴² הסעיף מתיר תשלומי מעביד לקופת גמל בתנאים ובשיעורים שנקבעו לפי סעיף 22 לחוק הפיקוח על קופות גמל.
⁴³ העולה על סך הכנסתו של העובד מעבודה כאמור בסעיף 2(2) לפקודה, במהלך כל שנות עבודתו בחברה, כשהוא מחולק בשנות עבודתו בחברה (בתקופת עבודתו) ומוכפלת ב-1.5% בכל שנת עבודה.

⁴⁴ תישאר ההגבלה לתקרה של 11.950 ₪ לשנת המס 2012 המותרת בניכוי (כ-966 ₪ לחודש)

⁴⁵ תישאר ההגבלה לתקרה המותרת עד הסכום השווה ל-4.5% ממשכורת שנתית עד 188.544 ₪ נכון לשנת המס 2012

⁴⁶ ראה בנספח א' הנוסח לפני התיקון

בהמשך לאמור לעיל ובעקבות תיקון מס' 3 לחוק הפיקוח על קופות גמל, אשר קבע כי משיכת כספיים שיועדו לקצבה באמצעות היוויתם לסכום חד-פעמי תותר בתנאי שהמושך הותיר בידו סכום להבטחת קצבה מזערי נוצר מצב בפועל לאור הוראות המיסוי הנוקשות, כי שיחיד שעומד בתנאי סכום "קצבה מזערי" ובחר בפעולה של היוון קצבה נוספת חייבת במס, הוא חויב במס בשיעור שלא פחת מ-35% (קנס על משיכת שלא כדין) במקום להיות מחויב בהתאם לשיעורי המס הרגילים הקבועים בסעיף 121 לפקודה.⁴⁷

יצוין, כי לאור העיוות שנוצר כאמור, מצא המחוקק פתרון ראוי אשר הוסדר בתיקון הסעיף⁴⁸ אשר במסגרתו נקבע, כי יחיד שיעמוד בתנאי הסכום "קצבה מזערי והיוון קצבה נוספת חייבת במס, יחויב בשיעורי המס הרגילים הקבועים בסעיף 121 לפקודה ולא בשיעור מס של 35%.

מכאן יוצא קביעת נוספת של לשון שנקט המחוקק, כי בכל מקרה שהתקנות מכוח סעיף 87 העוסקות בחיוב במס, בחייב ובשיעורי המס לא יוחלו על כספיים ששיעור המס החל עליהם בהתאם לסעיף 121 לפקודה גבוה משיעור המס הקבוע בתקנות.

11. תיקון סעיף 3(ה4) וסעיף 125ג(ה)

יובהר כי ס' 3(ה4) לפקודה עיננו במיסוי רווחים שקיבל יחיד מקופת גמל לתגמולים וכן ריבית ורווחים אחרים שקיבל יחיד מקרן השתלמות, אשר יראו אותם כהכנסה מריבית, באשר לרווחים כאמור בגובה הפרשי הצמדה, יראו אותם כהכנסה מהפרשי הצמדה.⁴⁹

מטרת התיקון נועד לקביעת משטר מס חדש⁵⁰ שיוחלו על ריבית והרווחים והנובעים מכספים שהועברו לחשבון חדש⁵¹, אשר נצברו על כספי הפיצויים של עמיתים או שנצברו על כספי תגמולים של עמיתים שנפטרו.

באשר לרווחים שנצברו על כספים אלה, במקרה שהמוטבים ואו עמיתים יבקשו למשוך כספים שלא בדרך של קצבה, נקבע כי יראו אותם כספים כהכנסה מריבית למעט הפרשי הצמדה, כהכנסה מריבית, בדומה למתווה שנקבע בסעיף 3(ה4) לפקודה לגבי רווחים שנצברו מקרן השתלמות.

באשר למקרה שבו יחיד מושך חלק מהכספים שנצברו לזכותו בחשבון החדש כאמור, החוק נותן פתרון בסוגיה הנ"ל, יראו את המשיכה כאילו היא על חשבון הקרן, הריבית והפרשי הצמדה, באופן יחסי.

באשר לשיעור המס שיוחלו על כספים כאמור הוא 25% וזאת בהתאם לתיקון שנקבע בסעיף 125ג(ה)⁵² לפקודה כמהלך להשלים את תיקון סעיף 3(ה4) לפקודה.

ראוי לציין שקיימת הצעת חוק ממשלתית לחלוקת חיסכון פנסיוני בין בני זוג שנפרדו, התשע"ב-2011, שמטרתה היא לנסות ולגשר על הפערים ולקבוע הסדרים שישלבו בין דיני החיסכון הפנסיוני לבין דיני השיתוף הזוגי, לפיכך בפרק ה' של הצעת החוק כאמור, נכללת תיקון מוצעה

⁴⁷ הסעיף קובע את גובה המס שישלם יחיד על הכנסתו החייבת, אשר כולל סולם – מס אחיד לגבי כלל הנישומים.

⁴⁸ ראה הסעיף המתוקן בנספח א'

⁴⁹ ראה סעיף 139 לפקודה בעניין הפטור מהכנסה כאמור

⁵⁰ ראה נוסח הסעיף המתוקן בנספח א'

⁵¹ כאמור בסעיף 23(א2) או (ב2) לחוק הפיקוח על קופות הגמל

⁵² סעיף קטן 125(ג(ה) לפקודה אשר לשונו היא: הוראות סעיף זה לא יוחלו על כספים המשולמים מקופת גמל שאינה קופת גמל לתגמולים או שאינה קרן השתלמות, וכן לא יוחלו על כספים המשולמים מקופת גמל לתגמולים המחויבים במס לפי הוראות סעיף 87 ואולם הוראות סעיף זה יוחלו על ריבית ורווחים אחרים שרואים אותם כהכנסה מריבית לפי הוראות סעיף 3(ה4)(3).

לפקודת מס הכנסה עם השלכות רבות בנושא שיעור המס שיוטל על העברת חלק מיתרה הצבורה בקופת גמל לקצבה לבן זוג לשעבר של עמית.⁵³

חלק חמישי: תיקון עקיף מס' 8 לחוק "פיקוח שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005" ותחילה, תחולה והוראות מעבר.

12. תיקון חוק הפיקוח על השירותים הפיננסיים (קופת גמל) התשס"ה-2005

כידוע, עד לתאריך 31.12.2007, עם עזיבת עובד מעבודתו, ניתן היה להשאיר את כספי הפיצויים הנזילים (לאחר ששולם מס בגינם), בחשבון התגמולים או להעבירם לקופת גמל לעצמאים כסכום נזיל לצורך משיכה בכל עת.

החל מתאריך ינואר 2008, בעקבות תיקון מס' 3 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופת גמל), התשס"ה-2005, הוגדרו כל קופות הגמל לתגמולים כקופות לא משלמות לקצבה⁵⁴. עמית שכיר בקופת גמל לקצבה שאישיר את כספי הפיצויים בקופת גמל לאחר פרישתו, הדין הוא שיראו בכספים אלא כהפקדה חדשה⁵⁵ למטרת קצבה. המשמעות היא שניתן יהיה לממש את כספי הפיצויים רק כקצבה חודשית, או לחילופין להוונם בגיל הפרישה על פי החוק, בהתאם לכלים החלים על היוון קצבה⁵⁶.

באשר למקרה שהעמית ירצה לפדות את הכספים כסכום חד פעמי, הוא היה חייב במס בהתאם לכללים החלים על משיכת שלא כדין⁵⁷, דהיינו בהתאם למס השולי שלו במועד המשיכה, ולא פחות מ-35%. (על הקרן והרווחים)

המצב המתואר לעיל, יחמיר עוד יותר כאשר מדובר בציבור "היורשים" כי במקרה של עמית שנפטר, היורשים נאלצו למשוך את הכספים מידית לאחר מותו של עמית, אחרת הכספים כאמור ניתנים למשיכה רק כקצבה.

כתוצאה מאמר לעיל נוצר עיוותים רבים בתחום הפנסיוני להלן: כספים שמשולמים לעובד בסכום חד פעמי אינם מושקעים באפיק אחר לצורך חיסכון אלא למטרת צריכה, המשמעות היא פגיעה במסלול החיסכון לגיל פרישה.

א- המצב הזה מעודד את ציבור העובדים שעוזבים מקום עבודתם למשוך מידית את הכסף, כדי לא לאבד את אפשרות של משיכה הונית למרות שהיו מעדיפים להשאיר את הכספים בקופת הגמל.

ב- עליה בשימוש המנגנון של "רצף זכויות פיצויים" ובכך להימנע מהפיכת הכספים לקצבה. (חל רק על ציבור העובדים שממשיכים הם לעבוד).

⁵³ בפקודת מס הכנסה, אחרי סעיף 125 יבוא: סעיף 125 אשר דן בשיעור המס של 10% שיוטל בהעברת חלק מיתרה צבורה בקופת גמל לקצבה, לבן זוג לשעבר של עמית.

⁵⁴ קופת גמל לקצבה שלא ניתן למשוך ממנה כספים, למעט כספים ממרכיב הפיצויים, אלא באמצעות העברתם לקופת גמל משלמת לקצבה.

⁵⁵ תוך 90 יום לקבל החלטה.

⁵⁶ היוון קצבה כמשמעותה בסעיף 9(א)(ה).

⁵⁷ סעיף 87 לפקודה ולתקנות מכוחו.

ג- יצירת מצב של מיסוי כפל, דהיינו פעם אחד תשלום העובד מס בעת עזיבת עבודתו וקבלת כספי פיצויים, ופעם שנייה העובד עשוי לשלם מס על אותם כספים שאמור לקבל כקצבה חודשית.

ד- פגיעה בתחרות בשחקנים פעילים כמו "קופות גמל" שמוכרים גמל, דבר שמגביל התחרות בתחום החיסכון הפנסיוני.

ה- פגיעה מתמשכת ולא מידתית באוכלוסיית "היורשים".

במסגרת הרפורמה וכדי לעורר את ציבור העמיתים והמוטבים⁵⁸ להמשיך לחסוך את הכספים שיוכלו ליעד אותם לקצבה, נקבע שבמקרה שבו עמית זכאי לכספים ממרכיב הפיצויים בקופת גמל לא משלמת לקצבה או בקופת גמל אישית לפיצויים והוא חייב למשכם, כך גם לגבי כספים שזכאי להם מוטב של עמית שנפטר, מקופת גמל לא משלמת לקצבה, קופת גמל לתגמולים או קופת גמל אישית לפיצויים ולאחר תהליך של התחשבות מס⁵⁹, העמיתים ואו המוטבים רשאים להעביר כספים אלא לחשבון חדש⁶⁰ בקופת גמל לא משלמת לקצבה שאותם הם יוכלו למשוך שלא בדרך של קצבה.

בכל הקשור שבו יחיד מושך חלק מהכספים שנצברו לזכותו בחשבון זה, נקבע כי יראו את המשיכה כאילו היא על חשבון הקרן הריבית והפרשי הצמדה, באופן יחסי, אם החליט היחיד להעביר את הכספים לקופת גמל לקצבה, יחלו עליהם ההוראות החלות על הקצבה⁶¹.

יש להדגיש כי בהקשר זה הרפורמה שינה דבר גם לעניין יורשים, (משפר את ממצבם) כי כאשר עמית נפטר, המצב לפני התיקון הייתה, שהיורשים היו נאלצים למשוך את הכספים מיד לאחר מתו של עמית הנפטר, ואם לא הכספים ניתנים למשיכה רק כקצבה בפרישה. עם כניסת הרפורמה ניתנת אפשרות בחירה ליורשים למשיכת הכספים בכל עת בעתיד לפי רצונם תמורת תשלום מס על הרווחים שיצברו בשיעור של 25%.

לאור התיקון אמור לעייל, בוצע תיקון עקיף מס' 8 בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופת גמל), התשס"ה-2005, שבמסגרתו בוצע תיקון לסעיף 23 לחוק.⁶²

⁵⁸ מוטב: בקרו פנסיה ובקופות גמל מי שהעמית קבע לגביו בכתב בהודעה שנמסרה לחברה המנהלת כי בהיעדר שאירים יהיה זכאי לאחר פטירתו לזכויות המוקנות למוטבים בהתאם לתקנון, ובביטוח מנהלים מי שקבע המבוטח כזכאי לקבל את כספיו בשעת מותו.

⁵⁹ יובהר כי אין בתיקון זה התייחסות לגבי מרכיב הפיצויים שיותר לאחר התחשבות במס לגבי קרן פנסיה ופוליסות קצבה

⁶⁰ יובהר כי העמית ואו המוטב אינם רשאים להפקיד כספים חדשים לחשבון כאמור.

⁶¹ כקצבה חודשית פטורה ממס בהגעתו לגיל 60.

⁶² ראה קטעים הרלוונטיים של תיקון אמור בנספח א'

13. תחילה, תחולה והוראות מעבר

ככלל, תחולה של חוק זה ביום 01.01.2012 והוא יחול על קצבה המשתלמת בעת תקופה שהתחילה ביום 01.01.2012 ואילך. להלן טבלה בנדון:

נושא	תחילה	הסעיף בחוק
פריסה הפרשי קצבה	ביום 01.01.2012 ואילך	8(ג)(1) לפקודה
קצבה מוכרת לאחר פטירה	החל מ01.01.2013 ואילך	9(א)(ו) לפקודה
עברת כספי פיצויים מעובד שפרש	ביום 01.01.2012 ואילך	23(א)(2) לחוק הפיקוח לקופות הגמל
עברת כספים של הנפטר למוטב	ממועד פרסום החוק ברשומות דהיינו 14-05-2012	23(א)(2) לחוק הפיקוח לקופת הגמל
נוסחה השילוב החדשה	על מי שהגיע לגיל הזכאות ביום 01.01.2012 ואילך	9(א)(2) לפקודה
המענקים הפטורים שקיבל יחיד	לפני 01.01.2012 והוא לא הגיע עדיין לגיל הזכאות ביום 01.01.2012 תחול עליו הוראות נוסח השילוב החדשה.	9(א)(א) לפקודה
הגדלת פטור על הקצבה	החל מ01.01.2012 ואילך	9(א) לפקודה
היוון קצבה מזכה בהתאם לפטור החדש	הגשת בקשה עד 90 יום ממועד שבו ניתן לראשונה פטור ממס על הקצבה. מי שקיבל פטור ממס על הקצבה לפני מועד פרסום התיקון ברשומות, נשמר לו האופציה להגיד בקשה לפי"ש בתוך 90 יום ממועד פרסום התיקון ברשומות.	9(א)(ה)
התרת הוצאות בגין תשלומים לקופת גמל עבור החבר	החל מ01.01.2012 ואילך	32(9)(2) ו(א)(3) לפקודה
פטור על קצבה שאירים	החל מ01.01.2012 ואילך	9(16) לפקודה

14. סיכום

לסיכום בלי להפחית מחשיבות התיקון זה, ומעבודה המעמיקה והרצינית שהושקעה בו, המבחן האמתי של הרפורמה מרתקת לכת הינו במבחן התוצאה. אין ספק כי שינוי חקיקתי כה זה נרחב מצריך היערכות מקדימה ויסודית של הצעדים שינקטו, אשר הינם חשובות להמשך העיצוב והתפתחות של המערכת הפנסיוני בישראל לדורות הבאים, מפני שהיום יותר מתמיד נחוצה הראיה הכלכלית המתמדת והדינמי על פני הזמן שמסוגלת לבצע התאמות הכרוכות ביתרונות וחסרונות בהתאם לשינויים מקרו כלכלים וגלובליים.

ניתן לומר כי חיזוק החיסכון הפנסיוני הינו אינטרס לאומי ראשון במעלה, בהיעדרותו עלולים ציבור הקשישים, הנכים ושארים למצוא את עצמם בחוסר מקורות מחיה דבר שיגביר את הנטל על הציבור כולו.⁶³

⁶³ ראה ציטוט של שר האוצר מר יובל שטייניץ שאמר "הגדלת הטבות המס על קצבאות הזקנה היא צעד חשוב במימוש המדיניות לשיפור הרווחה בקרב הקשישים במדינת ישראל ולהגבלת הכנסתם". צוטט בעיתון ידיעות אחרונות במדור מימון בתאריך 03.05.2012

נספח א'

סעיף 9(א1)(ד) - אחרי ההגדרה "גיל פרישה" יבוא :

מכפיל ההמרה להון" - 180 או מכפיל אחר שקבע שר האוצר בצו, באישור ועדת העבודה הרווחה והבריאות של הכנסת ;

סעיף 9(א2)(ג1) - בסעיף קטן זה -

יתרת ההון הפטורה" - הסכום המתקבל מהפחתת הסכום האמור בפסקת משנה (ב) מהסכום האמור בפסקת משנה (א) :

(א) סכום השווה ל-67% מתקרת הקצבה המזכה כשהוא מוכפל במכפיל ההמרה להון :

(ב) המענקים הפטורים כשהם צמודים למדד מהיום שבו התקבלו עד יום 1 בינואר בשנה שבה חל גיל הזכאות, ומוכפלים במקדם ; לעניין זה, "מקדם" - סכום השווה ל-35% מתקרת הקצבה המזכה כשהוא מוכפל במכפיל ההמרה להון ומחולק בסכום המתקבל מהכפלת הסכום הפטור המרבי לכל שנת עבודה כאמור בסעיף 9(א7)(א2) ב-32 ;

"מענקים פטורים" - סכום המענקים הפטורים לפי סעיף 9(א7)(א) שקיבל יחיד בעד שנות עבודתו שקדמו לגיל הזכאות, ולא יותר מ-32 שנות עבודה, ולמעט אלה :

(א) מענקים שקיבל יחיד שחלה עליו פסקה (2) להגדרה "גיל פרישה" שבסעיף קטן (א) ;

(ב) מענק נוסף לקצבה ששולם -

(1) לפי סעיף 15 לחוק שירות הקבע בצבא הגנה לישראל (גמלאות) [נוסח משולב], התשמ"ה-1985 ;

(2) לשוטר או לסוהר לפי סעיף 22 לחוק שירות המדינה (גמלאות) [נוסח משולב], התש"ל-1970, (להלן - חוק הגמלאות), בכפוף לסעיף 77 לחוק האמור ;

(3) לעובד שירותי הביטחון, לפי סעיף 63 לחוק שירות המדינה (גמלאות) [נוסח משולב], התש"ל-1970.

(2) על אף הוראות סעיף קטן (ב), נישום הזכאי לפטור ממס לפי הסעיף הקטן האמור, שקיבל גם מענקים פטורים, לא יעלה סכום הפטור לגביו, לפי אותו סעיף קטן, על יתרת ההון הפטורה כשהיא מעודכנת לפי הוראות פסקה (3), ומחולקת במכפיל ההמרה להון.

(3) ב-1 בינואר של כל שנת מס, החל ב-1 בינואר של השנה שבה חל גיל הזכאות, תתואם יתרת ההון הפטורה בהתאם להוראות סעיף 120ב ;

סעיף 9 (א)(ה) כדלקמן :

"(ה) (1) סכום שקיבל יחיד עקב היוון קצבאות - פטור ממס עד לסכום כולל שלא יעלה על 67% ממכפלת תקרת הקצבה המזכה במכפיל ההמרה להון, ואם קיבל היחיד מענקים פטורים כאמור בסעיף קטן (ג) - עד ליתרת ההון הפטורה כהגדרתה בסעיף הקטן האמור, ובלבד שהיחיד הגיש לפקיד השומה בקשה לקבלת פטור על סכום מהוון לפי פסקה זו, בטופס שקבע המנהל, לא יאוחר מתום 90 ימים מהיום שבו ניתן לו לראשונה פטור ממס בשל קצבה מזכה לפי סעיף זה.

(2) ניתן פטור ממס לפי פסקה (1), יופחת סכום הפטור לפי סעיפים קטנים (ב) ו-(ג) בסכום השווה לסכום הפטור לפי פסקה (1) כשהוא מחולק במכפיל ההמרה להון.

(3) על אף הוראות סעיף 121, על סכום שהתקבל עקב היוון קצבה מוכרת, אשר אינו פטור ממס לפי פסקה (1), יוטל מס רק בשל מרכיב הרווח היחסי, בשיעור של 15%; לעניין זה –

"מרכיב הרווח היחסי" – הסכום המתקבל מחלוקת הסכום האמור בפסקת משנה (א) בסכום האמור בפסקת משנה (ב) :

(א) הסכום שהתקבל עקב היוון קצבה מוכרת, כשהוא מוכפל בהפרש החיובי שבין היתרה הצבורה לבין התשלומים הפטורים ;

(ב) היתרה הצבורה ;

"היתרה הצבורה" – הכספים שנצברו לזכותו של יחיד בחשבונו בקופת גמל לקצבה שאינה קרן ותיקה, עד למועד חישוב רווחי הקופה שקדם לגיל הזכאות של היחיד, והנובעים מתשלומים פטורים.

להלן נוסח הסעיף לפני התיקון :

87. (א) לגבי כספים כמפורט להלן רשאי שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, לקבוע בתקנות כללים בדבר חיוב במס, החייב בו ושיעוריו ; ואלה הם :

(1) כספים ששולמו על ידי מעביד שהכנסתו פטורה ממס, לקרן או לתכנית ביטוח המיועדות לתשלום תגמולים, קצבה, פיצויים, דמי מחלה, דמי חופשה או למטרה אחרת כיוצא באלה, שלא ניתן לגביהן אישור קופת גמל לפי חוק הפיקוח על קופות גמל, וכן כספים ששולמו לקופת גמל שאישורה כאמור בוטל או המנוהלת בידי חברה שאין בידה רישיון חברה מנהלת לפי החוק האמור, ובלבד שלא יוטל מס על הכספים ששולמו לקופת הגמל לפני היום שנקבע כיום ביטול האישור שניתן לה או כיום ביטול רישיון החברה המנהלת, לפי העניין ;

(2) כספים ששולמו על ידי קופת גמל לחבריה בניגוד להוראות לפי סעיף 23 לחוק הפיקוח על קופות גמל, או במקרה של פירוק הקופה אם לדעת המנהל, בהתייעצות עם הממונה כהגדרתו בחוק האמור, לא היתה סיבה מוצדקת לפירוקה ; הכרעת המנהל לפי פסקה זו דינה לעניין סעיפים 153-158 כאילו הייתה צו לפי סעיף 152(ב).

(ב) לעניין סעיף קטן(א) ולעניין תקנות שהותקנו מכוחו, יראו גם כספים אלה ככספים ששולמו בניגוד לתקנות לפי סעיף 23 לחוק הפיקוח על קופות גמל :

(1) כספים ששולמו לעמית שלא בדרך של קצבה, לרבות כספים ששולמו בדרך של היוון קצבה, על ידי קופת גמל לקצבה ;

(2) כספים ששולמו לעמית שלא בדרך של קצבה, לרבות כספים ששולמו בדרך של היוון קצבה, על ידי קופת גמל, לרבות קופת גמל לקצבה, הנובעים מהפקדות שנהנו מאחת ההטבות שלהלן :

(א) הפקדות אשר לא הוחלו עליהן הוראות סעיף 3(ה3) ;

(ב) הפקדות אשר היה זכאי בעבורן לזיכוי ממס בשיעורים הקבועים בסעיף 45(א)(ב) ;

(ג) הפקדות אשר היה זכאי בעבורן לזיכוי נוסף לפי סעיף 47(ב)(1) סייפה ;

(ד) הפקדות אשר שיעורי התשלום שהוחלו עליהן היה השיעור שנקבע לפי סעיף 22 לחוק הפיקוח על קופות גמל לעניין ניהולה ואישורה של קופת גמל, לגבי תשלומים לקופות גמל לקצבה והשיעור עלה על השיעור החל באותה העת על קופת גמל שאינה קופת גמל לקצבה

(ג) הוראות סעיף קטן (ב) לא יחולו על אלה :

(1) כספים הפטורים ממס לפי סעיף 9(א)ה ;

(2) כספים המשולמים בשל מחויבותו של מעביד לפי חוק פיצויי פיטורים, התשכ"ג 1963-, אשר חל עליהם סעיף 9(א7) ;

(3) (כספים אשר סכום המס החל עליהם לפי סעיף 2(5) ולפי סעיפים 9א ו-9ב גבוה מסכום המס החל בהתאם לתקנות שהותקנו לפי סעיף קטן (א), ויחול עליהם מס בשיעור הקבוע בסעיפים האמורים ;

(4) כספים שנמשכו מקופת גמל במקרים ששר האוצר קבע בתקנות לפי סעיף קטן (א) כי לא יחול עליהם מס כאמור .

להלן נוסח הסעיף המתוקן :

87(א) לגבי כספים כמפורט להלן רשאי שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, לקבוע בתקנות כללים בדבר חיוב במס, החייב בו ושיעוריו ; ואלה הם :

(1) כספים ששולמו על ידי מעביד שהכנסתו פטורה ממס, לקרן או לתכנית ביטוח המיועדות לתשלום תגמולים, קצבה, פיצויים, דמי מחלה, דמי חופשה או למטרה אחרת כיוצא באלה, שלא ניתן לגביהן אישור קופת גמל לפי חוק הפיקוח על קופות גמל, וכן כספים ששולמו לקופת גמל שאישורה כאמור בוטל או המנוהלת בידי חברה שאין בידיה רישיון חברה מנהלת לפי החוק האמור, ובלבד שלא יוטל מס על הכספים ששולמו לקופת הגמל לפני היום שנקבע כיום ביטול האישור שניתן לה או כיום ביטול רישיון החברה המנהלת, לפי העניין ;

(2) כספים ששולמו על ידי קופת גמל לחבריה בניגוד להוראות לפי סעיף 23 לחוק הפיקוח על קופות גמל, או במקרה של פירוק הקופה אם לדעת המנהל, בהתייעצות עם הממונה כהגדרתו בחוק האמור, לא היתה סיבה מוצדקת לפירוקה ; הכרעת המנהל לפי פסקה זו דינה לעניין סעיפים 153-158 כאילו הייתה צו לפי סעיף 152(ב).

(ב) (בטל)

(ג) (בטל)

(ד) תקנות לפי סעיף קטן (א) לא יחולו על כספים שסכום המס החל עליהם לפי הוראות פקודה זו גבוה מסכום המס שיחול עליהם בשל החלת התקנות כאמור, ויחולו לגביהם הוראות פקודה זו .

להלן הנוסח המתוקן של הסעיף 3(ה)4(1) :

3(ה)4(1) רווחים שקיבל יחיד מקופת גמל לתגמולים, שהיה זכאי לקבלם לפי הוראות סעיף 23 לחוק הפיקוח על קופות גמל, וכן ריבית ורווחים אחרים שקיבל מקרן השתלמות, במועדים הקבועים בסעיף 9(א16) או (ב16), לפי העניין, יראו אותם כהכנסה מריבית ; ואולם רווחים שקיבל כאמור בסכום הפרשי הצמדה שחושבו על תשלומים ששולמו לקופת הגמל או לקרן ההשתלמות, יראו אותם כהכנסה מהפרשי הצמדה.

(2) בוטל.

(3) ריבית ורווחים אחרים שמשך יחיד מקופת גמל לא משלמת לקצבה והנובעים מכספים שהועברו לחשבון חדש כאמור בסעיף 23(א)2(א) או (ב2) לחוק הפיקוח על קופות גמל, יראו אותם כהכנסה מריבית, ואולם רווחים שקיבל כאמור בסכום הפרשי הצמדה שחושבו על הכספים כאמור יראו אותם כהכנסה מהפרשי הצמדה ; משך יחיד חלק מהכספים כאמור, יראו אותם כאילו נמשכו על חשבון קרן, ריבית והפרשי הצמדה, באופן יחסי.

(5ה) רווחים שקיבל יחיד מתכנית חיסכון בפוליסת ביטוח חיים, יראו אותם כהכנסה מריבית, ואולם רווחים שקיבל כאמור בסכום הפרשי הצמדה שחושבו על תשלומים ששולמו לתכנית החיסכון, יראו אותם כהכנסה מהפרשי הצמדה.

(6ה) הכנסה מהפרשי הצמדה חלקיים, יראו אותה כהכנסה מריבית; בסעיף קטן זה, "הפרשי הצמדה חלקיים" - כהגדרתם בסעיף 9(13)(1), ואולם לעניין זה יראו כמדד את מדד המחירים לצרכן, שער המטבע, לרבות הפרשי שער, או כל מדד אחר.

עקב אורכו, מובאים הקטעים הרלוונטיים של התיקון כאמור להלן נוסח הסעיף המתוקן:

משיכה והעברה של כספים מקופת גמל

23. (א) משיכת כספים מקופת גמל, לרבות קבלת קצבה מקופת גמל לקצבה, והעברת כספים מקופת גמל אחת לקופת גמל אחרת, מחשבון אחד בקופת גמל לחשבון אחר וממסלול השקעה אחד בקופת גמל מסלולית למסלול השקעה אחר באותה קופה, תהיה כמפורט להלן, בלבד:

(1) משיכה בידי עמית, עובד של עמית-מעביד או מוטב, של כספים שהופקדו לחשבונו של העמית בקופת הגמל ואולם –

(א) משיכה בידי עמית בקופת גמל שאינה קרן ותיקה או בידי עובד של עמית-מעביד, של כספים מקופת גמל משלמת לקצבה, בדרך של היוון חלק מהקצבה לסכום חד-פעמי תיעשה-

(1) לגבי עמית - בהתאם לשיטת ההיוון שנקבעה בתקנון הקופה, ובלבד שסכום הקצבה שלו יהיה זכאי העמית לאחר ההיוון לא יפחת מסכום הקצבה המזערי; ואם סכום הקצבה שלו יהיה זכאי העמית לאחר ההיוון שווה לסכום הקצבה המזערי או אם סכום הקצבה שלו זכאי העמית אינו עולה על סכום הקצבה המזערי - בהתאם לשיטת ההיוון שנקבעה בתקנון הקופה, לפי שיעור מהקצבה שלה הוא זכאי מהקופה יעלה על 25% ולתקופה שלא תעלה על חמש שנים; משולמת לעמית פנסיה תקציבית או קצבה מקופה אחרת, יובא בחשבון גם סכום הקצבה או הפנסיה התקציבית כאמור, לצורך חישוב סכום הקצבה שלו יהיה זכאי העמית לאחר ההיוון.

(2) לגבי עובד של עמית-מעביד - בהתאם לשיטת ההיוון שנקבעה בתקנון הקופה;

(1א) משיכת כספים בידי עמית, מקופת גמל משלמת לקצבה שאינה קרן ותיקה, בסכום חד-פעמי שלא בדרך של היוון קצבה, תיעשה רק ממרכיב הפיצויים או בהתקיים התנאים המפורטים בפסקאות (1) עד (3) של פסקת משנה (ב), או בהתקיים תנאים אחרים שנקבעו לפי סעיף קטן (ב)(1).

(ב) משיכה מקופת גמל לא משלמת לקצבה בידי עמית, תיעשה רק באמצעות העברתם לקופת גמל משלמת לקצבה; הוראות פסקת משנה זו לא יחולו על משיכה של כספים ממרכיב הפיצויים על משיכה של כספים מחשבון חדש כאמור בפסקאות (2א) או (2ב) וכן על משיכה בידי עמית שמתקיימים בו כל אלה:

(1) הוא הגיע לגיל פרישת חובה כמשמעותו בחוק גיל פרישה, התשס"ד-2004;

(2) סך הכספים בחשבונותיו בקופת הגמל שממנה נמשכים הכספים, בקופת גמל לא משלמת אחרת ובקופת גמל משלמת שאינה קרן ותיקה, אינו עולה על סכום הצבירה המזערי;

(2א) העברה של כספים ממרכיב הפיצויים בקופת גמל לא משלמת לקצבה או מקופת גמל אישית לפיצויים, לחשבון חדש בקופת גמל לא משלמת לקצבה על שמו של העמית, שלא יהיה ניתן להפקיד אליו תשלומי כספים נוספים, וזאת לאחר שנוכה מהסכום האמור מס בהתאם להוראות סעיף 164 לפקודת מס הכנסה לגבי החלק שאינו פטור לפי סעיף 9(7א) לפקודה האמורה; כספים שהועברו לחשבון חדש כאמור לא יראו אותם כחלק ממרכיב הפיצויים לעניין סעיף זה;

(ב2)העברה של כספים המגיעים למוטב מקופת גמל לא משלמת לקצבה, מקופת גמל לתגמולים או מקופת גמל אישית לפיצויים, לחשבון חדש בקופת גמל לא משלמת לקצבה על שמו של המוטב, שלא יהיה ניתן להפקיד אליו תשלומי כספים נוספים ;

(3)לא משולמת לו קצבה מקופת גמל משלמת שאינה קרן ותיקה, ואם משולמת לו קצבה כאמור סך הקצבאות המשולמות לו מהקופה האמורה, ומקופות משלמות אחרות בתוספת פנסיה תקציבית, עולה על סכום הקצבה המזערי ;

(ב2)לעניין דיני המס בלבד, יראו כספים המגיעים למוטב מקופת גמל לא משלמת לקצבה, מקופת גמל לתגמולים או מקופת גמל אישית לפיצויים, שלא נמשכו בידי המוטב ולא הועברו לחשבון חדש כאמור בסעיף קטן (א)(ב2), בתוך שלושה חודשים מיום פטירתו של העמית, ככספים שהועברו לחשבון חדש כאמור באותו סעיף קטן בתום התקופה האמורה." ;